

LBRIS

We know
books

CONSTANTIN
ACOSMEI

•
jucăria mortului

PREFAȚĂ DE

O. NIMIGEAN

Fotografii de MICHAEL ASTNER

CARTIER

Cuprins

Despre autor	7
Despre autorul ediției	9
Poezia postepifanică a lui Constantin Acosmei de O. Nimigean	11
Sonet [Cu ochii ațintiți spre crucifix]	23
I. MALEDICAT	25
seducătorul	26
scrisoarea unui provincial	27
pentru nimic în lume	28
puțin	29
maledicat	30
marșul funebru	31
ziua într-o cameră mobilată	32
sfârșitul anului	33
odă la viața mea	34
odă la toată lumea	36
trei studii pentru „nud cu piciorul în groapă”	37
autopsie	38
confesiune	39
prima iubire	40
garden party	41
hotărîre	42
weekend cardiac	43
live în bucătărie	44

curriculum vitae	45
spune și tu	46
odihna	47
musafirul	48
taedium vitae [<i>sînt chior de somn</i>]	49
viața mea	50
taedium vitae [<i>m-am spălat pe ochi</i>]	51
nu mă tem de moarte	52
palinodie	53
II. SIC COGITO	55
dimineața tîrziu	56
sîmbătă [<i>stau pe prag</i>]	57
banchetul	58
la plimbare	59
duminică	60
va urma	61
prînzul	62
poem liric	63
flenduri	64
apoteoză	65
micul dejun	66
sic cogito	67
jucătorul	68
tunete și fulgere	69
întîlnire	70
ars amandi [<i>mă ascund în spatele tău</i>]	71

amărăciune	72
asta s-o crezi tu	73
sfârșit	74
somn dulce	75
clipa morții	76
ars amandi [<i>musca amorțită</i>]	77
echilibru	78
comédie	79
jucăria mortului	81
ars amandi [<i>mi-am închis fălcile</i>]	82
reverență	83
sîmbătă [<i>ar fi trebuit să le spun</i>]	84
te-a întrebat cineva ceva?	85
III. TEXTE POETICE	87
*** [<i>sedeam ghemuit pe bordură</i>]	88
*** [<i>azi cînd mergeam pe stradă</i>]	89
*** [<i>stau lungit pe burtă</i>]	90
*** [<i>azi dimineață mergeam încet</i>]	91
*** [<i>mă ridic în genunchi</i>]	92
*** [<i>mergeam pe trotuar</i>]	93
*** [<i>am scos elasticul</i>]	94
*** [<i>iau apă în gură</i>]	95
*** [<i>treceam încet cu bicicleta</i>]	96
*** [<i>îmi împing scaunul</i>]	97
*** [<i>de două zile nu am mai stins</i>]	98
*** [<i>mă retrag încet</i>]	99

IV. RELATĂRI	101
Relatarea unui copil [<i>Într-o zi stăteam la masă</i>]	102
Relatarea unui copil [<i>Într-o zi pe când molfăiam</i>]	103
Relatarea unui copil [<i>Într-o zi am avut musafiri</i>]	104
Relatarea unui copil [<i>Era întuneric beznă</i>]	105
Relatarea unui copil [<i>Găinile cotcodăceau</i>]	106
Relatarea unui copil [<i>Într-o zi veneam de la școală</i>]	107
Relatarea unui copil [<i>Într-o zi tatăl meu</i>]	108
Relatarea unui copil [<i>Într-o duminică seara</i>]	109
Relatarea unui copil [<i>Într-o zi mergeam pe drum</i>]	110
Relatarea unui bărbat [<i>Într-o seară mergeam repede</i>]	111
Relatarea unui bărbat [<i>Eram chior de somn</i>]	112
Relatarea unui bărbat [<i>Era în puterea nopții</i>]	113
Relatarea unui bărbat [<i>Într-o sărbătoare am stat</i>]	114
Relatarea unui bărbat [<i>Se lăsa întunericul</i>]	115
Relatarea unui bărbat [<i>Eram rupt de oboseală</i>]	118
Relatarea unui bărbat [<i>Într-o seară mă întorceam</i>]	119
Relatarea unui bărbat [<i>Într-o dimineață am intrat</i>]	120
Relatarea unui bărbat [<i>Mergînd pe stradă</i>]	121
Relatarea unui bărbat [<i>Într-o seară mergeam</i>]	122
Relatarea unui bărbat [<i>N-am avut încotro</i>]	123
Relatarea unui bătrîn [<i>Într-o dimineață mergeam</i>]	124
Relatarea unui bătrîn [<i>Mă dureau varicele</i>]	125
Relatarea unui bătrîn [<i>Într-o noapte am ieșit</i>]	126
Relatarea unui bătrîn [<i>Într-o sîmbătă am intrat</i>]	127
Relatarea unui bătrîn [<i>Într-o după-amiază</i>]	128

Relatarea unui bătrîn [<i>Nu mai țin minte</i>]	129
Relatarea unui bătrîn [<i>Într-o zi am călătorit</i>]	130
Relatarea unui bătrîn [<i>Am dat pătura la o parte</i>]	131
V. CE S-A ÎNTÂMPLAT	133
pe trotuar	134
arșiță	135
sîmbătă [<i>ieri am văzut urmele</i>]	136
tratament	137
egal cu zero	138
recapitulare	139
umanizare	140
ce s-a întîmplat	141
prostul	142
activitate [<i>stau pe marginea patului</i>]	143
activitate [<i>mă ridic în picioare</i>]	144
amețeală	145
chimiță se întoarce	146
Întîmplări	147
Bocet	148
Înmormîntare	149
Răstignire [<i>Au sosit odată cu zorii</i>]	150
Răstignire [<i>M-a dus în cîrcă</i>]	151
Sonet [<i>În gang mă întîlnesc cu Domnul X</i>]	153
Despre fotograf	154

Poezia postepifanică a lui Constantin Acosmei

„Știu, vom muri, dar cîtă splendoare!”

(DANIEL TURCEA)

„Ei, aș! C-eșt' copil?!”

(CARAGIALE)

„(ce este nimic ce faci nimic/ ce cauți nimic ce vrei
nimic// ce ai nimic ce te doare nimic/ ce simți
nimic ce spui nimic)”

(CONSTANTIN ACOSMEI)

Uneori, privindu-l cum tace – parcă absent, parcă la pîndă, chircit pe o cincime de scaun, ca și cum ar fi făcut loc lîngă el unei dihanii nevăzute –, intervenind arar cu cîte o replică șoptită, aproape fără aer, neconvins de oportunitatea prezenței sale în conversație (neconvins de oportunitatea niciunei prezențe), mi-l închipui captiv într-un imaginar îmbibat de un „nihil” tîrziu, de la Beckett citire. Însemnasem undeva: „Acosmei, un om care s-a născut după ce a citit toate cărțile, care și-a dizolvat, încă din pîntecul matern, toate iluziile, încît a intrat în lume cu povara purtării trupului. Corp străin, instaurînd, tiranic, timpul propriei sale degradări. Venit să exemplifice inutilitatea speciei.”

Plasându-se sub orizontul „transcendenței goale”, în formula lui Hugo Friedrich, poezia s-a confruntat cu reconsiderarea radicală a propriilor fundamente, iar finalmente s-a resemnat sau chiar plăcut într-un impas metafizic, mistic, religios, spiritual. Postmodernismul a obligat-o să se autodevoreze, actualizându-i uneori, dar nu neapărat ca principiu poetic, diacronia într-un fel de sinteză alexandrină *pro domo... SUA*. Un poet conștient de vârsta artei sale se descoperă într-o situație aproape fără ieșire: pe de o parte – pierderea verticalei; pe de alta (drept consecință) – un limbaj poetic scos din uz pe coordonatele lui istorice forte, care țin tocmai de metafizică, mistică, sentimentul religios, spiritualitate. Însăși identitatea poeziei lirice se vede pusă sub semnul întrebării.

Ce mai înseamnă „a locui poetic”?

Jucăria mortului oferă cu siguranță un răspuns, de vreme ce, la treizeci de ani de la ediția princeps (Ed. „Pan”, Iași, 1995), ajunge acum la a cincea ediție, după ce a apărut o traducere integrală în franceză (Éditions Marguerite Waknine, coll. „Les cahiers de curiosités”, 2024, datorată nimănui altcuiva decât lui Nicolas Cavaillès, îngrijitorul ediției Cioran din „Pléiade”), precum și preluări fragmentare în publicații din diverse spații lingvistice. Ne aflăm în fața unei cărți-cult, la care se raportează toate „promoțiile” de după 1990. (Claudiu Komartin: „... unul dintre cele mai originale și mai greu de uitat discursuri poetice de după Revoluție.”; Radu Nițescu: „S-a vorbit mult despre influența pe care a avut-o cartea lui C. Acosmei asupra poezilor douămiiști. Ce vreau să adaug este că și între ultimii poeți, care sunt în curs de afirmare, se află unii care par influențați de *Ju-*

căria mortului.”; Cosmin Ciotloș: „... cred că *Jucăria mortului* capătă, de la an la an, trăsăturile unui volum obligatoriu.” Ștefan Baghiu: „Acosmei a avut capacitatea de a transforma o întreagă generație poetică și de a crea precedentul pentru ceea ce se va întâmpla mai departe cu poezia douămiiștilor neexpansivi.”; Bogdan Crețu: „Astăzi se vede limpede că o astfel de carte, singulară, marchează o dată în istoria recentă a poeziei românești. O dată și un stil, ba chiar o viziune.”) Consumarea burlesc-tragică – nu personală, ci exponențială – a unui rest de existență (Mihail Vakulovski: „La prima lectură, poeziile lui Constantin Acosmei sînt foarte haioase.”), lipsa revelației, cuvîntul golit de tensiunea subtilă a „corespondențelor” (în sens baudelairian), „dekratylizat” – dar și „desaussurizat”, împingînd arbitrariul spre o demotivare semantică abisală, nu doar lingvistică –, redefinesc noile atribute ale sintagmei h lderliniano-heideggeriene. Scri-sul se preschimbă în grifonarea unor „textes pour rien”, într-adevăr „foarte haioase” la un prim contact (la al doilea, efectul fiind însă cel consemnat de Elena Vlădăreanu: „Mărturisesc fără să exagerez: am citit poemele din acest volum tremur nd. Nu glumesc, citește cartea, dacă o să reziști, și o să vezi pe pielea ta.”). Consubstanțiale le sînt autismul existențial („nu sînt curios să trăiesc/ nici să mor –/ dec t să ridic două degete/ ca să răspund corect/ la întrebările profunde/ ale existenței/ mai bine – două degete/ să mi le bag pe g t”; „zeii sînt vii/ numai în sudalme/ și ce dacă”), apatia („trăiesc de pomană – de-ar fi primit”; „ ncet-încet îmi iau t lp șita/ printre oamenii muncii la deal”), mecanica bufă a gesturilor („mi-am supt burta și/ încet îmi

împing degetele tot mai/ adînc pe sub coaste”; „mă aplec în genunchi și/ îmi așez fața în găleata cu/ apă – ca să bolborosesc”; „îți întind mîna/ te invit să ne plimbăm/ pe lîngă șifonier/ cu un picior încălțat și/ cu unul desculț”; „într-o zi am tîrît/ salteaua în mijlocul camerei/ și m-am dat peste cap”). Prezența exteriorului se reduce la agresiuni și iritări mărunte. Ele nu sînt, totuși, ne semnificative și nu mai par deloc atît de „haioase”, atrăgînd atenția asupra unei dereglări latente, generalizate, intrate în urzeala intimă a lucrurilor.

Universul acestei poezii cuprinde, ca inventar călinescian, o serie de obiecte greu compatibile cu ideea comună de lirism: salteaua, geamul de tablă, reșoul, ceaiul de chibrituri, șenila-pătură, caramelele, slămina, paharul cu slatină, morișca de oase, scamele din buric, ciinele Zabeu, chiuveța, ligheanul, cutea ș.a. Eventualele similitudini cu poezia germană de la noi (*Vînt potrivit pînă la tare*) constituie simple coincidențe. Ceea ce acolo funcționa, într-o matrice brechtiană, ca decor al marginalizării sociale și ca stilistică a protestului, cu conotații apăsate politice, la Constantin Acosmei sugerează acedia, inutilitatea revoltei, linia moartă – încă o dată: nu doar ca destin personal, ci la scara speciei. Odaia „acosmică” este atopică și acronică, proiecție a unui disconfort ontologic generat tocmai de (non)sensul *locuirii*, angajînd condiția umană dincolo de „excentricitatea” unui caz particular. Andrei Terian sintetizează just: „... jocul poetului nu face decît să mimeze jocul cinic, pervers și absurd al «Demiurgului celui Rău», care a transformat întregul univers în scena pe care se reprezintă aceeași farsă tragică. O farsă care, la urma urmei, reprezintă unica temă și rațiune de a fi a acestui volum profund și captivant care se numește *Jucăria mortului*”.

Poetul se eschivează de la *captatio*, *elocutio* și *ornatio*, nu intenționează să atragă, să convingă, să delecteze. E de înțeles, s-ar contrazice pe sine... După cum nici nu respinge fățiș. Mărcile contactului și menținerii legăturii absentează pe direcția text-cititor. Singurele manifestări ale funcțiilor fatică și conativă devin reperabile indirect doar în relația text-eu poetic, cultivînd cu precădere autopersiflarea („m-am aplecat/ și mi-am smuls covorul/ de sub picioare” – *Reverență*; „mi-am închis fălcile cu mîna/ și mi-am vîrit pe rînd vîrful limbii/ în toate spărturile din măsele// atunci ai întins mîna și ai început/ să îmi încîlcești părul – apoi/ totul în jur s-a acoperit de mătreață” – *Ars amandi*). În general, notația e albă, dar cu insistențe descriptive („după ce am strivit țigara / în farfurie m-am spălat pe/ mîini – fără să îmi îndoii/ mînecele – acolo sub masă/ și pe urmă am pus dopul/ de plută la sticla cu apă/ acum respir cu gura căscată/ și clipesc din ochi aici/ în spatele geamului de tablă” – *Banchetul*). Poetizarea este evitată cu tenacitate (respinsă, mai bine spus; Bogdan Crețu: „Lirismul se insinuează tocmai din acumularea ostentativă a antilirismului, a absenței empatiei, a fugii programatice de sentimentalisme.”), expresia rămînînd de-figurată atît la nivel microtextual (tropi), cît și la cel al construcției. Nu se cade nici în capcana alegoriei sau parabolei, textele se încheie sec, speculînd efectul de așteptare frustrată. Cum transfigurarea lirică nu se mai produce, cititorul e obligat la un *feed-back* derutant. Reluarea textului – într-un gol de ecou, fără morala fabulei, în suspensie – devine ea însăși sursa paradoxală de poeticitate. Anticipare – frustrare – resemantizare (aceasta din urmă cu o nouă frustrare pentru cititorul care descoperă că poezia textului trebuie căutată în litera lui – numai că litera se păstrează consecvent

apoetică) – astfel se desfășoară dinamica lecturii. Cosmin Ciotloș are, în principiu, dreptate: „Poemele din *Jucăria mortului* par făcute din gesturi, nu din cuvinte. Sînt forme de happening notate rapid, structuri narrative care nu se revendică din vreo tradiție a poveștilor. Și care nu se prea revendică, în aparență, din nimic.”

Altă strategie, cvasisistematică și de efect, o constituie opoziția titlu/text, în registru ironic, exploatînd fie contrastul dintre sonul solemn al unor expresii clasice (*taedium vitae, maledicat, ars amandi*) din titlu și scenariul burlesc al textelor ca atare, fie ambiguitatea cuvîntului-titlu, accentuată de *feed-back* (distihul „mi-am scos degetele din urechi/ și pe urmă le-am băgat în gură” se intitulează *Amărăciune*; vezi și *Sfirșit, Echilibru, Banchetul, Apoteoză*). De asemenea, Acosmei lichidează convenția formei fixe și prestigiul ei liric și sapiențial în cele două sonete „mallarméene” în „x”, dispuse ca uvertură și coda ale volumului. Nu trebuie omisă, între mărcile stilului, brevilocvența. Lapidaritatea, în lirica noastră, s-a exprimat mai ales nominal. Cel mai notoriu caz: stanțele bacoviene. Daniel Cristea-Enache, ca și Andrei Terian sau Bogdan Crețu, constată bacovianismul lui Acosmei, mai mult, prelungirea ce părea de neconceput a ultimului Bacovia: „Acosmei are curajul rar să ia ca model nu poezia, ci non-poezia bacoviană, ducînd «discursul» tranzitiv pînă la limita limbajului comun și spulberînd gesticulația poetică într-o puzderie de gesturi mărunte și banale.” Doar că la Constantin Acosmei predomină verbul predicativ, la indicativ prezent sau la perfectul compus. De unde și fermitatea tonului, implacabilitatea enunțurilor. Versurile scurte fragmentează discursul. Dicția se tensionează ca urmare a frecventelor pauze de respirație. Po-

etul pare a face, adeseori, un teribil efort pentru a continua. Alteori însă, polisindetonic, rostirea se precipită, urcă în climax, glasul capătă amplitudine, se aude o rezonanță caricaturală de poem eroic. La alt palier al textului, se mizează din nou pe o nepotrivire, aici dintre un conținut derizoriu și elanul retoric („mă dezvelesc și mă ridic de pe saltea/ mă întind și apuc dulia și cuprind/ becul cu un capăt al fularului de/ la gît – și îl învîrt și îl sting” – *Sfirșit*). În pofida sărăciei figurative (Nichita Danilov: „În poezia lui Acosmei gestul și detaliul substituie locul metaforei.”; Oana Cătălina Ninu: „În poezia lui Acosmei nu există, în ciuda aparențelor, «acțiune» sau «narațiune», există gesturi, priviri, notații, toate semnificative, oarecum «închise» și fără posibilitatea unei replici.”; Octavian Soviany: „... «comedii în fond», solilocvii grotești, pe al căror parcurs mimica și gesticulația se dovedesc mai importante decît cuvîntul.”), textele reușesc – e secretul lui Acosmei – să convertească denotația plată în sens poetic. Ce-i drept, nu un sens al transfigurării, perceput, acesta, în poeticile tradiționale, drept esența fenomenului poetic, ci unul al imanenței și dezvrăjirii. Enunțul banal devine ambiguu printr-un plus de accent și scapă locului comun. Repetiția obstinată a unor motive, mecanica stereotipă a unor gesturi (altfel, obișnuite), stridențele debitate pe cel mai rezonabil ton („nu mai pot de frig – am deschis/ geamurile ca să nu arunce la/ noapte cu pietre și să le spargă”) „mută” și transformă semnificațiile chiar în absența metabolei. Universul domestic capătă irizații bizare, semn că abulia și absurdul îi sînt consubstanțiale, uneori manifestîndu-se necenzurat, la vedere („mă suisem călare pe fereastră/ îmi legănam piciorul desculț/ deasupra străzii// cu mîna stîngă țineam de/ urechi un iepure mort și